

A koragyermekkori nevelés új curriculumuma

Az idei tanévtől életbe lépett az új bölcsődei és óvodai curriculum,¹ amely ez év augusztusában jelent meg a Hivatalos Közlönyben. A curriculum nem teljesen ismeretlen az óvodapedagógusok számára, hiszen idei, miniszteri rendelettel történő jóváhagyását két év kipróbálás előzte meg, miközben az óvónők véleményezték, javaslatokat tettek, amelyeket be is építettek a később véglegesített programba.

A 2008-as curriculum megújítását többek között *A koragyermekkori fejlődés és tanulás alapvető támpontjai*² című dokumentum megjelenése, a 2011-es Oktatási Törvényben rögzített előírások, valamint az Európai Unió Bizottságának és Tanácsának a minőségi koragyermekkori nevelésre vonatkozó Ajánlásai³ tették szükségessé. Világossá vált, hogy napjainkban igen fontos „a gyermeki fejlődés következetes, a lehető legkorábban induló támogatása a kisgyermekkori nevelési és gondozási szolgáltatások igénybevételével.”⁴ Ennek szellemében meg kellett alkotni az óvodai nevelés új curriculumával együtt a bölcsődei nevelés és gondozás programját is, össze kellett hangolni a különböző nevelési szinteket, figyelni kellett arra, mi történik a gyermekkel az óvoda előtt, majd tovább, az elemi tagozaton. Ugyanakkor a 2008-as curriculum alkalmazása óta egyre nyilvánvalóbbá vált a szabad játék, az integrált és választott tevékenységek fontossága koragyermekkorban, változtatást igényelt a gyermek fejlődésének a nyomon követése, a nevelő tevékenység bölcsődei és óvodai tervezése stb. Összességében: a követelmény-központú curriculum helyett a koragyermekkori nevelés számára is szükségessé vált a korszerűbb, kompetencia alapú curriculum bevezetése, amelyben az általános fejlesztési és sajátos követelményeket a fejlődés, valamint a magatartás területei és dimenzió helyettesítik. A folyamatos fejlődést és az egymásra épülést kevésbé szem előtt tartó, különálló tevékenységekhez kapcsolódó műveltesített követelmények helyett pedig a fejlődési fejlesztési területeken belüli kompetenciakomponensek és -készletek fogják át az egész bölcsődei és

¹ 2019. 08. 02. 694-es sz. Miniszteri Rendelettel jóváhagyott *Curriculum pentru educatia timpurie (A koragyermekkori nevelés curriculumuma)*

² 2010/3851-es sz. MR által jóváhagyott dokumentum.

³ Az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa ajánlása a kulcskompetenciákról az egész életen át tartó tanulás szempontjából (2006/962/EC); Az Európai Bizottság közleménye és az Európai Unió Tanácsa következtetései a koragyermekkori nevelésről és gondozásról: Nyújtsuk a legjobb indulást gyermekeinknek a holnap világához (2011/C/175/03), A Quality Framework for Early Childhood Education and Care – Az Európai Bizottság munkacsoportjának jelentése a koragyermekkori nevelésről és gondozásról (2014); A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerekről,

⁴ A Tanács ajánlása (2019. május 22.) a magas színvonalú kisgyermekkori nevelési és gondozási rendszerekről, 8.

óvodai nevelés időszakát. Ez azért fontos, mert ezek egy egységes személyiségkonceptiót is világosan leképeznek, s a nevelés hatékonyságát jelentősen meghatározza az egységes koncepció mentén szerveződő, a személyiségfejlődés világos menetét és módját meghatározó modell követése. A kompetencia-készlet egyes elemeihez magatartási és tanulási tevékenységpéldák kapcsolódnak, amelyek támogatják a pedagógust a curriculáris tervezésben, a kalendárisztikus tervek, heti tervek és projekttervek elkészítésében.

Az új curriculum megjelenését követően a minisztérium kisebbségi osztályának felkérésére sikerült lefordítani azt, így a pedagógusok kézbe vehetik anyanyelvükön is a munkájuk alapjául szolgáló dokumentumot.

Az óvodai nevelés jellemzői között az új curriculum mindjárt az elején kiemeli a gyermekközpontúságot, hiszen arra alapoz, hogy a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és társadalmi lény egyszerre. Ebből kiindulva hangsúlyozza a gyermeki jogok – a neveléshez-oktatáshoz, a véleménynyilvánításhoz való jog stb. – tiszteletben tartását, ehhez kapcsolja a cselekvéses és integrált tanulás elvét, hiszen ebben az életkorban nagyon fontos a világ dolgainak, jelenségeinek globális, játékba integrált megismerése, amit a pedagógus irányít, és amelyben a gyerek aktívan, önkéntesen vesz részt. A curriculum kiemeli az igazságosság érvényesítésének fontosságát a koragyermekkorai nevelésben azzal a céllal, hogy minden gyermeknek – tekintet nélkül nemre, etnikai vagy társadalmi származásra, vagyoni helyzetre, nyelvre, vallásra, fogyatékosságra – egyenlő fejlődési lehetőséget biztosíthassanak a neveléssel foglalkozó intézmények. Kiemelt jellemzőként szerepel a dokumentumban az interkulturalitás elve is, amely más kultúrák (értékek, normák) megismerését, egyenértékűségének az elismerését várja el a koragyermekkorai neveléstől.

A curriculum minden részletében nagy hangsúlyt fektet a gyermek globális fejlődésére, ami a legfontosabb ebben az életkorban az iskolára és az egész életre való felkészítése szempontjából, ezért a kompetenciákkal együtt öt fejlődési terület képességeit, készségeit, magatartásformáit is részletezi a 2008-as curriculum⁵-beli tapasztalati területek (esztétika és kreativitás, ember és társadalom, nyelv és kommunikáció, tudományok, pszichomotoros terület) helyett. Az öt fejlődési terület a következő: a **fizikai fejlődés, egészség és személyes higiénia** (nagy- és finommozgások, finommotorika, egészséges táplálkozás stb.), a **társas-érzelmi** (együtt élni és tevékenykedni másokkal, érzelmek kezelése, a különbözőség elfogadása, tolerancia stb.), a **tanulási képességek és attitűdök** (kíváncsiság, érdeklődés, kezdeményezés, kitartás, kreativitás stb.), a **nyelvi-kommunikációs fejlődés, az olvasás és írás alapozása** (beszédészlelés és -megértés, szóbeli kommunikáció és kifejezés, érdeklődés az írás és olvasás iránt, fonológiai tudatosság, annak tudatosítása, hogy az írott üzenetnek jelentése van stb.), a **kognitív fejlődés és a világ megismerése** (problémahelyzetek megoldása, divergens gondolkodás, ok-okozati kapcsolat, összefüggések megértése, társítások stb.) területe.

A curriculum alkalmazása szintjén legnagyobb változás a szabad játékok és a szabadon választott tevékenységek vonatkozásában történt, ugyanis minden szinten megnőtt

⁵ 5233. sz. Miniszteri Rendelet.

ezeknek a száma (2–2 és fél óra), a tematikus, illetve tapasztalati területek szerinti tevékenységek száma viszont csökkent (legtöbb másfél óra naponta, nagycsoportban).

1. táblázat: Óvodai curriculum, keretterv

Korcsoport	Tanulási tevékenységkategoróriák/típusok	A gyermekek napi/egy váltáshoz kötött tanulási tevékenységének óraszám	A heti tanulási tevékenységek összórása
0–18 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Rutinok (szokások) és áthajlások	2 ½ h (2 nap/hét) 3 h (3 nap/hét)	14 h
	Tematikus tevékenységek	10/15 perc	1 h
	ÖSSZESEN		25 h
19–36 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 ½ h	12 ½ h
	Rutinok (szokások) és áthajlások	2 h (4 nap/hét) 2 ½ h (1 nap/hét)	10 ½ h
	Tematikus tevékenységek	20/25 perc	2 h
	ÖSSZESEN		25 h
37–60 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Személyes fejlődést célzó tevékenységek	2 h	10 h
	Tapasztalati területek szerinti tevékenységek	1 h	5 h
	ÖSSZESEN		25 h
61–72/84 hónap	Szabadon választott tevékenységek és játékok	2 h	10 h
	Személyes fejlődést célzó tevékenységek	1 ½ h	7 ½ h
	Tapasztalati területek szerinti tevékenységek	1 ½ h	7 ½ h
	ÖSSZESEN		25 h

A szabad játékok és szabadon választott tevékenységek kevésbé kötöttek, megkezdésükhöz nem kell megvárni minden gyermek bölcsődébe, illetve óvodába érkezését, a központokban felajánlott összes tevékenységen pedig nem muszáj minden gyereknek részt vennie. A curriculum kiemeli, hogy a központokban nem frontális, hanem egyéni, páros és kiscsoportos tevékenységet kell szervezni. Ha opcionálist vezetnek be a csoportba, akkor azt az óvodapedagógusnak kell térítésmentesen tartania.

A javasolt témák (*Ki vagyok?/Kik vagyunk?, Mikor, hogyan és miért történik?, Mi történik most, milyen volt és milyen lesz az élet itt, a Földön? Ki és hogyan tervez / szervez meg egy tevékenységet?, Hogyan fejezzük ki érzelmeinket?, Mi szeretnék lenni? Milyen szeretnék lenni?*) nem változtak a 2008-as tantervhez viszonyítva. A 3–5 éves korosztály számára nem kell mind a hat témát napirendre tűzni, elegendő két vagy négy témával foglalkozni a csoport színvonalára és a gyermekek kompetenciái függvényében. Az 5–6 évesek számára az összes téma napirendre tűzését ajánlja a curriculum. A tevékenységek típusát illetően projektek, heti, független témákon belüli tevékenységeket ajánl a dokumentum. A projektek lehetnek hosszabbak (pl. öt 7 hetes projekt), rövidebb időtartamúak (1–3 hetesek), de lehet szervezni egyhetes, egynapos vagy akár fél éveken átívelő projekteket is. A szervezett tevékenységek időtartama a négy szinten (bölcsődei, kiscsoport, középcsoport, nagycsoport) 5 perc és 35 perc között változik, 5–10 perc a bölcsődében, 35 perc a nagycsoportban, de a pedagógus szabadon dönthet az időtartamról a gyermekek fejlettségi szintjétől függően. Az integrált tevékenységek időtartama meghaladhatja a 35 percet, ha a pedagógus jól tervezi és szervezi meg a rutinokat és az átmeneteket. A koragyermekkori tevékenységek elsősorban a szocializációt (kommunikációt, együttműködést, közös döntéshozatalt stb.), a társadalmi beilleszkedésre való előkészítést (ennek részeként az iskolára való előkészítést) és a személyi autonómia fejlődését célozzák meg. A curriculum előírja, hogy minden nap kötelező szervezni egy mozgásos tevékenységet (énekes-mozgásos játékot, reggeli tornát, testnevelő tevékenységet, sétát a szabadban stb.). Azt is hangsúlyozza, hogy az egészségmegőrzés és testedzés céljából a pedagógusnak szoktatnia kell a gyermekeket a környezeti feltételekhez, ezért minden nap – évszaktól függetlenül – ki kell vinnie őket a szabadba.

Az Oktatási Törvény értelmében az óvodapedagógusok munkaideje napi 8 óra, amelyből 5 óra az óvodai csoportban végzett tevékenységeket öleli fel, amit 3 óra módszertani tevékenység egészít ki (tervező munka, önképzés, szemléltető anyagok, feladatlapok készítése, képzéseken, módszertani tevékenységeken, vizsgákon való részvétel, tapasztalatcsere, tanácsadás a szülőknek, szülők iskolája stb.).

A curriculum magyar változata tartalmazza a magyar mint anyanyelv, valamint a román mint nem anyanyelv fejlődési dimenzióit is. Ezek a következők:

2. táblázat. Kommunikáció

Bölcsődei szint (születéstől – 3 éves korig)

Ssz.	A fejlődés dimenziói	A bölcsődei időszak végén a gyermek magatartásjelzői
1.	Szóbeli üzenetek ismert kommunikációs helyzetekben	1.1. Mesét és rövid történeteket hallgat, részt vesz játékokban/éneklésben/ verseket mond, kezdetben gesztusok kíséretében (kommunikációs felfogóképesség) 1.2. Különböző intonációt (dallamíveket), gesztusokat, testbeszédet, egyszerű nyelvi / nyelvtani szerkezeteket használ az üzenet továbbításához (kommunikációs közlőképesség)

2.	Szóbeli üzenetek különböző kommunikációs helyzetekben	2.1. Kifejezi szóban ízelet, szaglási vagy vizuális érzeteit 2.2. Kérdéseket tesz fel, hogy megismerje a tárgyak, események, személyek megnevezését 2.3. Új szavakat használ a napi tapasztalatszerzés során
3.	Az olvasás és az írás előfeltételei ismert kommunikációs helyzetekben	3.1. Vonzódást mutat a könyvek, folyóiratok, képek iránt, és segítség nélkül nézi / lapozza őket 3.2. Verset mond vagy ismerős gyermekdalokat énekel, egyedül vagy társakkal 3.3. Befejez egy ismert történetet a képek alapján 3.4. Mázol / nyomokat hagy célirányosan a papíron, és elmondja, mit rajzolt

Óvodai szint (3-tól 6 éves korig)

a. Anyanyelvi kommunikáció (3-tól 6 éves korig)

Ssz.	Fejlődés dimenziói	Óvodáskor végén a gyermek magatartásjelzői:
1.	Az üzenet aktív hallgatása annak felfogása és megértése érdekében (kommunikációs felfogóképesség)	1.1. Megismerkedik az anyanyelv hangjaival 1.2. Egyszerű üzeneteket megért 1.3. Hallgatóként részt vesz csoportos tevékenységekben és játékokban
2.	Az üzenet, érzelmek stb. szóbeli kifejezése (kommunikációs közlőképesség)	2.1. Helyesen ejti ki anyanyelve hangjait 2.2. Részt vesz beszélőként csoportos tevékenységekben és játékokban 2.3. Egyszerű szószerkezeteket használ 2.4. Gyakorolja és fokozatosan bővíti a szókincsét
3.	Az anyanyelv iránti pozitív hozzáállás bizonyítása	3.1. Érdeklődéssel és szívesen vesz részt anyanyelvi tevékenységekben 3.2. Ismerős kontextusban (pl. szerepjátékokban, dramatizálás, bábozás stb. során) tanult szóbeli szerkezeteket használ

b. A román mint nem anyanyelv (3-tól 6 éves korig)

Ssz.	Fejlődés dimenziói	Az óvodás kor végén a gyermek magatartásjelzői
1.	A szóbeli közlések aktív hallgatása annak felfogása és megértése érdekében (kommunikációs felfogóképesség)	1.1. Megismerkedik a román nyelv hangjaival; 1.2. Megért egyszerű román nyelvű közléseket; 1.3. Hallgatóként részt vesz román nyelvű csoportos tevékenységekben és játékokban.
2.	A közlések, érzelmek stb. szóbeli kifejezése (kommunikációs közlőképesség)	2.1. Törekszik a román nyelv specifikus hangjainak helyes kiejtésére; 2.2. Beszélőként részt vesz román nyelvű csoportos tevékenységekben és játékokban; 2.3. Használ egyszerű román nyelvi szerkezeteket; 2.4. Gyakorolja és fokozatosan bővíti román nyelvű szókincsét.
3.	Pozitív viszonyulás a román nyelvhez	3.1. Érdeklődéssel és szívesen vesz részt román nyelvű tevékenységekben; 3.2. Használja a megtanult nyelvi szerkezeteket ismerős kontextusban (pl. szerepjátékok; dramatizálás, bábozás stb.).

Az óvodapedagógus egész tevékenységét a *Jelenléti naplóban* rögzíti, amelyet a napi tevékenység után tölt ki, és a saját, valamint a gyermekek portofóliójában elhelyezett anyagokkal támasztja alá (tevékenységtervezetek, tematikus projektek tervei, munkalapok, mérőlapok, szemléltető anyagok, képzőművészeti és gyakorlati munkák modelljei, együttműködési szerződések, az önképzés, a szülői tanácsadás dokumentumai stb.). A pedagógusnak legkevesebb egy megyei vagy országos szintű nevelési projektben részt kell vennie. Az extracurriculáris tevékenységeket havonta szervezik – akár a nevelési partnerek részvételével. A tanácsadási tevékenységet hosszabb időre (félévre vagy vakációtól vakációig) kell tervezni, hogy állandó és hatékony kommunikációt lehessen folytatni a szülőkkel.

A curriculum mellékletei között ajánlást találunk a napi programra vonatkozóan, ugyanitt szerepelnek az egyéni megfigyelési lapok mintái is (*Egyéni megfigyelési lap a gyermek fejlettségi szintjéről óvodába lépéskor*, *Egyéni megfigyelési lap a gyermek fejlettségi szintjéről az előkészítő osztályba való beiratkozást megelőzően*).

Curriculum pentru educatia timpuriu (A koragyermekkori nevelés curriculumja).
2019. 08. 02. 694.